IDEJE ZA CRNU GORU: POSAO ZA SVE!

Ekonomski program

GRAĐANSKI POKRET
URA.

UVOD

Crnogorski ekonomski sistem kako je do sada koncipiran i usmjeravan nije održiv ni na srednji ni na duži rok, mjereno svim ključnim parametrima. Crna Gora je daleko od funkcionalne tržišne i konkurentne ekonomije. Nakon četvrt vijeka vladanja iste političke strukture imamo slabu i ranjivu ekonomiju, nesposobnu da se takmiči na otvorenom tržištu. Privreda nije tržišno i konkurentski orijentisana, dok je stabilnost javnih finansija ugrožena neracionalnim zaduživanjem i zabrinjavajuće velikim javnim dugom na štetu današnjih i budućih generacija.

- Zabrinuti zbog činjenice da živimo u zemlji u kojoj je koncept liberalne ekonomije vulgarizovan do krajnjih granica, u kojoj je pod plaštom „tranzicije" sprovedena pljačkaška privatizacija i rasprodaja najvrjednijih prirodnih i privrednih resursa
- Svjesni da je Crna Gora zemlja gdje je privreda sve osim tržišno orijentisana, zemlja u kojoj je nezaposlenost postala najveći problem društva, u kojoj se socijalni mir kupuje budućnošću nas i generacija koje dolaze
- Imajući u vidu teško nasljeđe i ograničenja zbog dugogodišnje neodgovorne vlasti, mi u GRAĐANSKOM POKRETU URA imamo plan KAKO ovaj sistem koji juri u propast, okrenuti na staze uspjeha i ubrzanog razvoja.

Realizacija našeg ekonomskog programa zahtijeva politički ambijent koji podrazumijeva demokratizaciju društva, punu vladavinu prava, donošenje odluka u institucijama sistema, a ne kao što je praksa dosadašnje vladajuće oligarhije koja je odluke donosila (i donosi) u neformalnim centrima moći zarad interesa uskog kruga vladajuće elite i njenih kontroverznih ekonomskih partnera. Crna Gora je sa ovakvom vlašću postala zarobljeno društvo u kojem nikakva slobodna ekonomska inicijativa nije moguća.

URA će svojim političkim angažmanom deblokirati institucije sistema, poštovati vladavinu prava kako bi naša država bila u demokratskom ambijentu ekonomski održiv i prosperitetan sistem. Crnoj Gori zemlji izuzetnih prirodnih bogastava je neophodna odgovorna i stručna vlast koja će biti dovoljno mudra da uči iz grešaka, tako da ih nikada više ne ponovi, i odlučna u namjeri da rješava sve probleme i slabosti crnogorske ekonomije. Pred nama je dugoročan, težak i mukotrpan rad kako bi naša zemlja iskoristila sve svoje potencijale i tako stala u red uređenih i prosperitetnih država.

CRNOJ GORI NUDIMO

NOVU VIZIJU EKONOMSKOG RAZVOJA

Naša vizija je Crna Gora kao država bogatih i zadovoljnih građana i dugoročno održiva funkcionalna ekonomija zasnovana na razvoju slobodnog trzišta i preduzetništva, uz jake korektivne socijalne mehanizme, osposobljena da se u narednih 5 do 10 godina integriše u jedinstveni ekonomski prostor EU i nosi sa svim izazovima u ovom procesu. Temelji se na promjenama u sektorima od kojih zavisi ekonomsko blagostanje: turizmu, poljoprivredi, energetici, prerađivačkoj industriji i efikasnoj javnoj upravi.

U ostvarivanju ove vizije:

- Vodimo računa o napretku države na principima održivog razvoja, zaštite životne sredine i zelene ekonomije;
- Posvećeni smo obrazovanoj, inovativnoj i ekonomski održivoj zajednici koja kao takva jedino može računati na dugoročan razvoj i napredak;
- Protivimo se politici neodgovornog i potrošačkog zaduživanja i siromašenja zemlje, osuđujemo partitokratski politički sistem i gušenje pravne države;
- Odbacujemo ekonomsku politiku koja je crnogorsko društvo svela na ekstremno bogatu i privilegovanu manjinu, slab i nesiguran srednji sloj i većinu koja se bori sa siromaštvom.

Demokratizacijom društva, poštovanjem institucija pravne države stvaraće se ambijent u kojem su moguće zdrave ekonomske inicijative, koji će pospješiti priliv stranih investicija, u kojem će se Crna Gora pretvoriti u društvo znanja, a ne polako kao država nestajati u nepotističkoj i klijentelističkoj atmosferi koju kreira sadašnja vlast.

Država mora preuzeti ulogu aktivnog ekonomskog menadžera, konačno odbaciti dosadašnju vladajuću ekonomsku teoriju i prihvatiti realnost nesavršenosti i nemoći tržišta da samoregulacijom obezbijedi ekonomski napredak Crne Gore, a sve aktivnosti usmjeriti u korist rasta zaposlenosti i standarda građana. Kreiranje novih biznisa i stvaranje većih mogućnosti za zaposlenje su strateški ciljevi nove ekonomske politike.

NAPREDAK CRNE GORE MORA SE ZASNIVATI NA

NOVOM MODELU EKONOMSKOG RAZVOJA - EKONOMIJI ZNANJA

U skladu sa dugoročnom ekonomskom strategijom, moramo kreirati novi model razvoja privrede i stvaranja sposobne i vitalne preduzetničke elite. U tome ćemo se oslanjati na ljudski kapital i domaće resurse i privlačenje direktnih stranih investicija koje bi pored kapitala trebalo da donose znanje, vještine i korporativnu kulturu. Ovakav model, oslonjen na znanje i inovacije, učinio bi ekonomski rast održivim i stabilnim, doveo bi do višeg nivoa novostvorene vrijednosti i diverzifikacije privrede i povećao otpornost na eksterne šokove a smanjio uvoznu zavisnost i privredu učinio konkurentnijom.

Imajući u vidu da se u dobro organizovanim ekonomijama oko 70% do 90% rasta životnog standarda objašnjava rastom znanja, a tek 10% do 30% akumulacijom fizičkog kapitala, te posebno imajući u vidu da se glavne devijacije našeg tržišta ispoljavaju upravo u ovom domenu, smatramo da dugoročni prioritet državne politike treba da bude ulaganje u razvoj i širenje domaćih znanja i stvaranje stimulativnog stvaralačkog ambijenta u kojem će moći da se valorizuju valjane poslovne ideje.

Sve zrele ekonomije počivaju na sistemu obrazovanja. Sistem obrazovanja treba usklađivati sa zahtjevima tržišta i usmjeravati naše mlade generacije u privatni sektor a radićemo i na popularizaciji zanatskih i uslužnih djelatnosti kod mladih.

Ekonomija znanja je najisplativija ekonomija današnjice, stoga se treba prilagoditi opštem trendu automatizacije i primjene "pametnih" (smart) tehnologija koje zahtijevaju obrazovanog IT radnika. U tom cilju usmjerićemo značajna sredstva u odgovarajuće obuke i prekvalifikacije. Naš je plan da promjenimo industrijsku sliku naše zemlje, da privredu usmjeravamo ka uslužnim i visokosofisticiranim industrijama, proizvodnji softvera, gedžeta i malog hardvera i ka radu na visokospecijalizovanim proizvodima i uslugama.

U razvoju solidarnog i ekonomski stabilnog društva nauka i naučnoistraživački rad će imati posebnu ulogu, stoga ćemo se založiti za:

- povećanje ulaganja u nauku i naučnoistraživački rad, koja ne smiju da budu ispod 1.5% BDP-a, sa ciljem da dostignu 3% BDP-a (što je preporuka i EU);
- razvoj privatno-javnih partnerstava i uvođenje podsticajnih mjera da privredni sektor više ulaže u nauku i naučne projekte;
- ulaganje u primjenljive i razvojne naučnoistraživačke projekte koji će omogućiti da se mladi istraživači plaćaju iz sredstava projekata, pri čemu će primjenjivati i usavršavati znanja i vještine stečene na studijama ;
- posebne poreske olakšice za zanatska i mikro-preduzeća, posebno kod mladih preduzetnika i inovatora

KAKO BISMO OSTVARILI NAŠU VIZIJU MODERNE CRNE GORE – DRŽAVE BOGATIH I ZADOVOLJNIH GRAĐANA, UZ MJERE PO SEKTORIMA, PREDLAŽEMO:

NOVI MAKROEKONOMSKI OKVIR

Realizacija našeg ekonomskog programa zahtijeva politički ambijent koji podrazumijeva demokratizaciju društva, punu vladavinu prava i donošenje odluka u institucijama sistema. Država mora njegovati preduzetnički duh koji se može razviti samo u društvu koje podstiče individualizam, slobodu mišljenja, zdravu konkurenciju i pozitivno gleda na uspjeh svakog pojedinca. Takav preduzetnički duh mora biti glavni pokretač našeg razvoja. Našem građaninu bi trebalo omogućiti da bude odgovoran, profesionalan, efikasan, produktivan i da živi od rezultata svoga rada.

Sve to zahtijeva sredinu u kojoj su VLADAVINA PRAVA I NEZAVISNE INSTITUCIJE IZNAD SVEGA. Za nas neće postojati pitanje – "Razvoj ili vladavina prava?", jer vlast koja nije svjesna da bez vladavine prava nema razvoja je maliciozna i kratkovida.

Državu TREBA da vodi odgovorna i sposobna vlast koja će stvarati ambijent za uređeno i prosperitetno društvo, u prvom redu kroz kredibilan, dostupan i besplatan ZDRAVSTVENI i ŠKOLSKI SISTEM, ali i izgrađujući povjerenje građana u institucije.

Mjere za stvaranje kredibilnog, stimulativnog i održivog makroekonomskog okruženja su:

1. Do temelja iskorijeniti organizovani kriminal i visoku korupciju, pooštriti KAZNENU POLITIKU za krivična djela iz oblasti korupcije i organizovanog kriminala.
2. Obaviti reviziju privatizacionih i drugih ugovora, za koje je u naknadnim postupcima utvrđeno ugrožavanje javnog interesa pri čemu je nanešena šteta državi i građanima.
3. Transparentnijom kontrolom državne administracije pooštriti kontrolu kako javnih nabavki i tendera tako i dodjela koncesija i privatizacija. Preispitati porijeklo imovine svih javnih funkcionera i njihovih familija od uvođenja višestranačkog sistema.
4. Država mora eliminisati monopole i pružiti jednaku šansu privrednim društvima i preduzetnicima kroz oobezbjeđenje jasnih uslova zdrave konkurencije.
5. Zaustaviti dalji rast javnog duga, a do 2030. svesti ga ispod Mastrihtskog kriterijuma od 60% BDP-a. Snažno se zalažemo za državu nultog budžetskog deficita i niskog javnog duga, što uključuje moratorijum na zaduživanje za finansiranje tekuće budžetske potrošnje. Zatim redukciju javne potrošnje, ukidanje državnih garancija za privatne kompanije, reprogramiranje javnog duga i vođenje politike na bazi kriterijuma iz Mastrihta i izuzetno kreditno zaduživanje za kapitalne infrastrukturne projekte. Uz proaktivnu saradnju sa međunarodnim finansijskim institucijama ispitati mogućnost za izdavanje državnih obveznica sa rokom dospijeća dužim od 10 godina kojima bi se relaksirao ogroman pritisak prispjelih kreditnih obaveza.

	Javni dug	BDP
2006	701.10	1,829.00
2007	737.20	2,278.00
2008	894.70	3,338.40
2009	1,140.20	3,081.60
2010	1,270.70	3,025.50
2011	1,483.50	3,274.80
2012	1,773.20	3,475.50
2013	1,933.00	3,335.90
2014	2,071.71	3,393.20
2015	2,276.60	3,595.00
2016	2,546.05	3,772.60

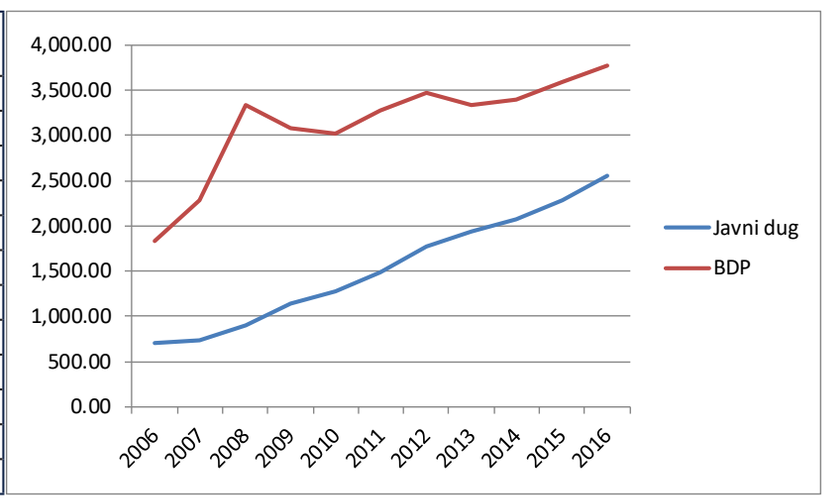

P.S. Podaci Vlade Crne Gore

	Javni dug/BDP
2006	38.30%
2007	32.40%
2008	26.80%
2009	37.00%
2010	42.00%
2011	45.30%
2012	51.02%
2013	57.95%
2014	61.05%
2015	63.32%
2016	67.49%

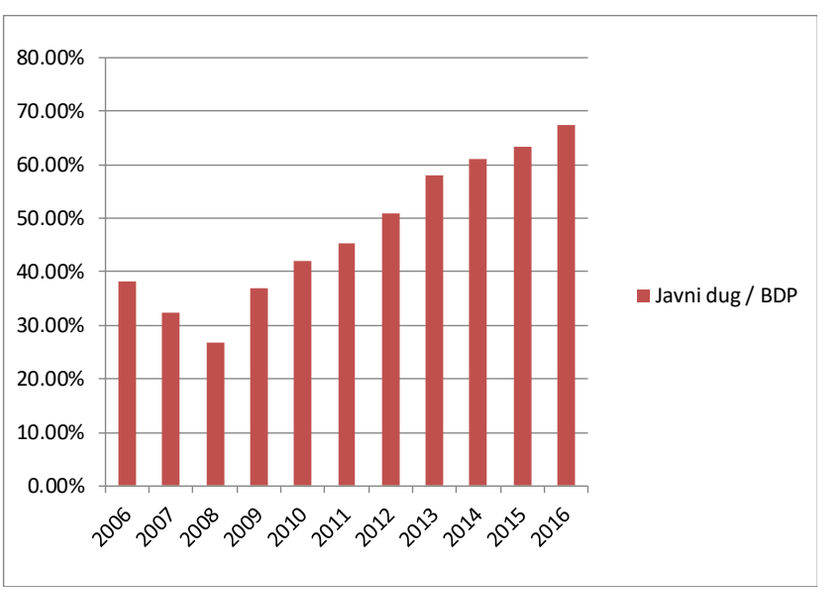

P.S. Podaci Vlade Crne Gore

6. Povećati nivo kontrole, odgovornosti i transparentosti fiskalne potrošnje svih budžetskih jedinica i kompanija u državnom vlasništvu što za cilj ima smanjenje nivoa državne potrošnje za 10% u periodu od 4 godine.
7. Izmijeniti Zakon o STEČAJU s ciljem bolje zaštite povjerilaca.

8. Neophodno je povećati brzinu rješavanja privrednih sporova, ubrzati implementaciju izvršnih postupaka i obezbijediti efikasan rad državne administracije. To bi rezultiralo efikasnijim radom privrednih subjekata u osnovnim djelatnostima kao i skraćenjem svih rokova administracije na manje od 15 dana.
9. Izmijeniti zakon o PRIVREDNIM DRUŠTVIMA s ciljem snaženja instituta preduzetnika sa posebnim paketom poreskih i drugih olakšica na tzv. START-UP kompanije.
10. Uprostiti način plaćanja poreza i dažbina, smanjiti poreze na prostore u kojima se obavlja privredna djelatnost ali i progresivno oporezivati imovinu i kapitalnu dobit iz špekulativnih poslova i igara na sreću.
11. Uvesti veće poreze na luksuz, naročito na luksuzne nekretnine i sve tipove vozila čija cijena prelazi tri prosječne godišnje bruto zarade.
12. Kao podrška malom i srednjem biznisu postepeno smanjivati poreze i doprinose na zarade sa sadašnjih 67% na ispod 50% do 2030. godine. Kako bi ova mjera bila ostvariva neophodno je da država odlučno riješi problem sive ekonomije.
13. Porez se mora plaćati bez izuzetka, jer zakon mora biti jednak za sve dok treba ukinuti svaki parafiskalni namet koji nema jasno definisanu namjenu i koji se eventualno duplira.
14. Država odmah mora krenuti u naplatu poreskog duga koji danas iznosi preko 700 miliona eura.
15. Dosljednim sprovođenjem POLITIKE REGIONALNOG RAZVOJA smanjiti jaz između sve siromašnijeg sjevera i ostatka Crne Gore. U svim sektorskim politikama uvažavati teritorijalnu neujednačenost u razvoju, i u tom cilju:
    - u pravne propise ugrađivati instrumente koje EU primjenjuje na ublažavanju teritorijalnih razlika i dosljedno ih primjenjivati;
    - formirati FOND ZA RAZVOJ SJEVERA Crne Gore;
    - uvesti mehanizme posebne podrške razvojnim projektima ne samo na sjeveru nego i u svim manje razvijenim opštinama u ostalim regionima;
    - stvarati uslove za otvaranje regionalnih centara za organizovani otkup i skladištenje šumskih plodova, ljekovitog bilja, meda, mlijeka i drugih proizvoda, kao i za preradu voća i povrća.
16. Unaprijediti Zakon o slobodnim zonama na način da se omogući formiranje novih slobodnih zona u Crnoj Gori koje bi uz poseban sistem poreskih olakšica predstavljale povoljan ambijent za privlačenje investicija (kako stranih tako i domaćih) kada su u pitanju proizvodne i izvozne djelatnosti.
17. Crna Gora se mora okrenuti ekonomskoj diplomatiji, kao i reformi Agencije za promociju stranih investicija, što bi rezultiralo većim brojem SDI u budućnosti. Neophodno je inicirati sve vidove saradnje i razmjene informacija ekonomskih i diplomatskih predstavništava sa državom. To bi rezltiralo lakšim pristupom novim tržištima i uvođenjem novih tehnologija.
18. Stvarati savremeni, institucionalni i zakonski ambijent za razvoj saobraćajnih i transportnih sistema kao podrške ekonomskom razvoju i privrednim aktivnostima:
    - izgradnja brzih cesta sa trećom trakom koje bi rasteretile saobraćaj, povećale nivo turističkih usluga i dostupnost turističkih sadržaja;
    - osavremenjavanje i modernizacija željezničkog saobraćaja sa akcentom na prugu Bar-Beograd koji je dio Evropskog saobraćajnog koridora 11;
    - modernizacija i promocija Luke Bar u cilju većeg iskorišćavanja kapaciteta ;
    - saradnjom sa respektabilnim partnerima izgraditi zaobilaznice oko primorskih gradova, čime bi olakšali i učinili boljim život građana i boravak turista tog regiona

JAVNA UPRAVA KAO SERVIS GRAĐANA

Javna uprava mora biti transparentna sa snažnim sistemom odgovornosti za pojedince koji donose odluke od opšteg interesa. Reformisana javna uprava mora biti efikasan servis građanima, privredi i preduzetničkim inicijativama a nikako biznis barijera i faktor usporavanja privrednih aktivnosti kao do sada.

Jedan od osnovnih problema u funkcionisanju državne administracije kao i rukovođenju privrednim društvima u vlasništvu države jeste partijsko postavljanje menadžmenta bez profesionalnog znanja i iskustva u upravljanju složenim sistemima. Ovakva partitokratska politika ne može biti dobra osnova za profesionalno upravljanje sistemima, stoga treba napraviti jasan otklon od takvog pristupa i uspostaviti potpunu profesionalizaciju menadžmenta u javnoj upravi i državnim preduzećima.

19. Poboljšati sistem E-UPRAVE, formirati „ONE STOP SHOP” za investitore i nove kompanije koje će predstavljati jedinstveni servis i most između države i firmi. Građanskim biroima (šalterima za sve) doprinijeti ukidanju administrativnih barijera za biznis i za ostvarivanje prava građana. Smanjenjem bizniz barijera kroz optimalnu i efikasnu javnu upravu kreirati bolji biznis ambijent.

20. Obezbijediti da kroz moderne baze podataka lična karta građanina bude dokument koji će zamijeniti i zdravstvenu i radnu knjižicu i na taj način učiniti da birokratske procedure budu jednostavnije.

21. Menadžment u javnoj upravi i preduzećima u državnom vlasništvu se mora birati na javnom konkursu sa jasnim kriterijumima poznavanja tražene materije i iskustva u obavljanju traženih poslova. Izabrani menadžment bi svojim poslovnim rezultatima odgovarao Vladi Crne Gore. Ugovor sa menadžerima bi se potpisivao na period od 3 do 5 godina sa jasnim ciljevima koje treba ispuniti u datom periodu. Odabrani menadžment bi imao odriješene ruke da sastavlja svoj tim za koji bi snosio odgovornost i na taj način bi se zaštitili od bilo kakvog uticaja politike na funkcionisanje samog sistema.

SEKTORSKE POLITIKE

TURIZAM

Mjerama poreske i kreditne politike kao i regulacionim planovima destimulisati u turističkim regijama stanogradnju a stimulisati prvenstveno domaće preduzetnike ali i respektabilne inostrane partnere za izgradnju svih tipova i veličina hotela visoke kategorije. Crna Gora 2022. godine može i mora imati preko 40000 kreveta u hotelima visoke kategorije, otvorena vrata za niskobudžetne avio kompanije i strateško partnerstvo sa velikim svjetskim turoperatorima, što garantuje priliv od 1,5 milijardu eura godišnje od turizma.

MJERE

22. Obezbijediti uslove i podršku za izgradnju 40 većih hotela na obali i 10 u planinskim centrima (25000 kreveta u hotelima visoke kategorije) što će donjeti 7000 novih radnih mjesta. Atraktivne lokalitete u vlasništvu države koji imaju mogućnost modularnog pristupa podijeliti na urbanističke parcele dovoljne za razvoj zaokruženih turističkih naselja visoke kategorije koje bi na javnim prodajama bile ponuđene investitorima po povoljnim početnim cijenama.

23. Zaustaviti potpisivanje novih štetnih ugovora o višedecenijskom zakupu najljepših priobalnih područja sa namjenom izgradnje i prodaje apartmana. Ti projekti stimulisani od atuelne vlasti oslobađaju se komunalija, poreza, carina i na teret građana Crne Gore se vrši komunalno opremanje lokacija putevima, priključcima, struje, vode, kanalizacije. Osim dodatne betonizacije najatraktivnijeg prostora dolazi do potpunog zagušenja infrastrukture i plaža što će ugušiti koncept visokoplatežnog turizma.

24. Okretanje ka najznačajnijim emitivnim destinacijama, turistima veće platežne moći koji putuju ka Mediteranu od aprila do novembra, uz zadržavanje tradicionalnih partnera.

25. Crna Gora treba da potencira i promociju starih gradova naše države: Ulcinja, Bara, Budve, Kotora, Herceg Novog, antičkih gradove ali i praistorijska nalazišta. Trebalo bi uraditi opsežna istraživanja Duklje, Svača, zatim brojnih manastira, naselja i ostalih objekata na Skadarskom jezeru kako bi ih dodatno turistički valorizovali. Takođe predlažemo valorizaciju starih austrougarskih utvrđenja u vidu podrške njihovom osposobljavanju za obavljanje određenih vidova turizma kroz privatno-javno partnerstvo.

26. Turizmom kao zamajcem otvoriti poslove u povezanim djelatnostima, posebno u oblasti građevinarstva, zatim proizvodnji hrane, promociji miksa uticaja i osobenosti domaće kuhinje, transporta i ostalih povezanih sektora sa turizmom.

27. Raditi na tome da naša država postane zanimljiva destinacija niskobudžetnim avio kompanijama. Takođe se truditi da se turistička sezona produži i kroz razvoj prostora za sportske pripreme, kako ljetnje tako i zimske, uz izgradnju neophodne sportske infrastructure.

28. U oblasti kulturnog turizma promovisati naše festivale, umjetničke kolonije kao i kulturne i vjerske različitosti i nematerijalnu kulturnu baštinu. Posebnu pažnju ćemo posvetiti razvoju kongresnog turizma.

POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ

Boljim korišćenjem poljoprivrednih resursa povećati proizvodnju hrane, smanjiti uvoznu zavisnost i brižno se odnositi prema selu. Da bismo proizveli više hrane, odgovorili na globalne izazove i odgovorno se odnosili prema prirodnim resursima, te se domaćinski starali o našem selu, potrebno je:

29. Na principima EU koncepta razvoja, donijeti dugoročnu strategiju razvoja poljoprivrede i seoskih sredina, uz puno učešće proizvođača i angažovanje svih domaćih stručnih kapaciteta. To znači stvoriti strategiju iz koje će proisteći konzistentna i za državu obavezujuća agrarna politika.

30. Višestruko povećanje agrobudžeta, posebno direktne podrške proizvođačima sa sadašnjih 5 na više od 20 miliona eura.

31. Jačanje konkurentnosti i uvođenje EU standarda uz neuporedivo veću i sveobuhvatniju podršku investicijama (preko 20 mil. godišnje) u svim sektorima poljoprivrede i prehrambene industrije.

32. Podršku velikim robnim proizvođačima, ali jednako podsticanje i malih porodičnih gazdinstava, dosljedno primjenjujući EU model podrške i razvoja.

33. Višestruko povećanje ulaganja u seosku infrastrukturu, čime se stvaraju uslovi da mladi ostaju na selu, proizvode hranu, brinu o resursima i čuvaju tradiciju našeg sela.

34. Uspostaviti pravni okvir podsticajan za dalji razvoj i usklađen sa pravnom tekovinom EU i odredbama STO i jačati institucije - time se stvaraju uslovi da država radi svoj posao (uspostavljanje stabilnog i povoljnog društveno-ekonomskog okvira i sprovođenje konzistentne agrarne politike), stručne institucije svoj (istraživanja, obrazovanje i stručno osposobljavanje poljoprivrednika), a poljoprivrednici da proizvode više i bez poteškoća viškove plasiraju na tržište.

35. U RIBARSTVU će se, uz dosljednu primjenu međunarodnih propisa koji regulišu ovu oblast, obezbijediti:

    - podrška modernizaciji profesionalne ribolovne flote, uz poboljšanje bezbjednosti plovidbe;
    - podrška sektoru marikulture (uzgoj ribe i školjaka);
    - podrška praćenju stanja raspoloživih resursa ribe i drugih morskih organizama

36. U ŠUMARSTVU će se, polazeći od višestruke uloge i ekosistemskih usluga koje pruža ovaj sektor sprovoditi sljedeće mjere:

    - odgovorno sprovoditi plan zaštite šuma i gazdovanja šumskim resursima, uključujući i pravni okvir za šume u privatnom vlasništvu;
    - dosljedno sprovoditi zakonske propise u šumarstvu, čime će se onemogućiti nelegalna sječa, preduprijediti šumski požari i spriječiti pojava bolesti šuma;
    - održivo koristiti sporedne šumske proizvode (gljive, šumsko voće, ljekobilje i dr.) uz program edukacije stanovništva od najranijeg uzrasta;
    - adekvatno štititi divljač

ENERGETIKA

Stanje u sektoru energetike je u velikom neskladu sa objektivnim razvojnim mogućnostima. Neodgovorna politika nije rezultirala valorizacijom energetskih resursa po principima održivog razvoja niti energetskom nezavisnošću i efikasnošću i umjesto da je pokretač razvoja ovaj je sektor njegova kočnica i generator ekoloških problema. Uvozimo električnu energiju, umjesto da je izvozimo. Koristimo mali dio hidropotencijala. Od 1982. godine (TE Pljevlja) nije izgrađen nijedan značajniji energetski izvor. Crna Gora je po broju sunčanih dana zemlja sa skoro najvećim potencijalom u Evropi i ima značajne potencijale za korišćenje energije vjetra, međutim ti se potencijali još ne koriste u dovoljnoj mjeri.

Bilo kojoj budućoj odluci o gradnji energetskih objekata moraju prethoditi ozbiljne ekonomske analize a korišćenje ovog prirodnog potencijala i javnog dobra treba da bude u funkciji podizanja kvaliteta života svih građana Crne Gore i njene dugoročno održive ekonomije. Svi novi energetski objekti moraju biti u skladu sa principima održivog razvoja i zaštite životne sredine. Transparentnost procesa i javnost rada kao i učešće predstavnika svih zainteresovanih segmenata društva i relevantnih institucija potrebni su uslovi za utvrđivanje široko prihvaćenog razvojnog koncepta.

37. Pokrenuti investicioni ciklus izgradnje velikih hidroenergetskih objektata posle više od 30 godina, koji bi se gradili isključivo u skladu sa standardima Evropske unije i uz zaštitu kulturnog i prirodnog okruženja. Ovi objekti bili bi ekonomski isplativi i obezbijeđivali bi neophodnu energetsku nezavisnost Crne Gore.
38. Crna Gora bi trebalo da iskoristiti svoje resurse za proizvodnju obnovljive energije zasnovanoj na energiji sunca, vjetra i biomase. Pravilno i održivo treba koristiti potencijal otpada, vjetra, sunca i morskih struja koji ne bi ugrozili biodiverzitet i ljepotu naše zemlje. Gradovi budućnosti su i solarni gradovi a čitavo naše primorje to može i postati. Obnovljivi izvori našeg primorja su voda, sunce i vjetar. Investiranje u ove vidove energije i to u vidu velikih energetskih objekata je ono što nas svakako srednjeročno očekuje. Razmišljati da Bar i Ulcinj grade i veće energetske objekte za iskorišćavanje potencijala sunca i nastojati da se iskoriste svi potencijali naših vodotoka. Omogućiti projekte koji predviđaju korišćenje otpada koji se ne može reciklirati kao izvor energije, kroz privatno-javno partnerstvo i uz maksimalno poštovanje principa održivog razvoja i zaštite životne sredine. Ovakvi projekti posebno mogu biti od koristi lokalnim samoupravama na način da probleme koje stvara višak otpada iskoriste za proizvodnju električne energije.
39. Preispitati date koncesije, posebno one za izgradnju malih hidroelektrana. Kroz projekte privatno-javnog partnerstva podstaknuti i lokalne samouprave na investiranje i korišćenje potencijala malih vodotoka.
40. Odgovarajućom energetskom politikom i politikom RAE uticati na smanjenje enormnih gubitaka na prenosnoj i distributivnoj mreži, kao i na povećanje energetske efikasnosti u svim segmentima proizvodnje, prenosa i potrošnje, pri čemu se mora ispoštovati princip da svako plaća svoje gubitke i neefikasnost.
41. Međudržavnim sporazumima sa susjednim državama riješiti otvorena pitanja oko zajedničkih slivova i akumulacija (pitanje valorizacije udjela Crne Gore u hidropotencijalu akumulacije Bilećko jezero, optimiziranje hidroenergetskog korišćenja slivnog područja rijeke Pive).

PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA I MALA PRIVREDA

U ovom sektoru smatramo da je potrebno:

42. Pokrenuti BRAUNFILD investicije, tj. investicije u zapuštene fabričke pogone širom naše zemlje. Uz poseban set olakšica zainteresovanim preduzetnicima bi se omogućilo upotreba neiskorišćenih nekretnina u državnom vlasništvu u svrhu obavljanja privrednih djelatnosti.
43. Posebno pomoći domaćim PREDUZETNICIMA I INOVATORIMA, čije firme spadaju u mala i srednja preduzeća. One koje imaju ili će imati do 10 zaposlenih u prvih 5 godina osloboditi od poreza na zarade. Ne naplaćivati porez na dobit svim preduzećima koja nemaju povezanih preduzeća (a imaju do 5 zaposlenih) u periodu od 5 godina.
44. U okviru novog IRF-a, kreirati i garantni fond, iz profita fonda, koji bi pomagao pokrivanje rizika kod poslovnih banaka za male kompanije sa sjevera, ali i mladih naučnika i istraživača, čija je nepokretna imovina često bezvrijedna, u cilju postizanja prihvatljivosti iste za koleteral za uredno vraćanje kredita.
45. Osloboditi investitora od komunalnih taksi na investicije u objekte proizvodnje i izvoza. Naravno gore pomenuti poreski podsticaji trebali bi biti linearno dizajnirani i razvojno orjentisani. Jedna od ideja je i ukidanje PDV-a za poljoprivredne proizvode, proizvode od drveta i onih sa geografskim porijeklom, kao i za proizvodnju u nerazvijenim područijima države.
46. Odgovornim ponašanjem prema prirodnim resursima (šumama, vodi i rudnom bogatstvu), krenuti u ozbiljniju valorizaciju ovih kapaciteta uz konstantne zaštite našeg životnog prostora.
47. Drvni proizvod iz Crne Gore mora biti gotov proizvod, a to će otvoriti i do 2000 radnih mjesta na sjeveru naše zemlje.

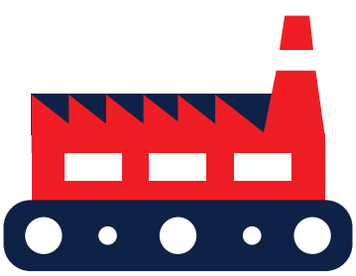

ODGOVORNA EKONOMIJA

	Nezaposlenost
2006	14.70%
2007	11.90%
2008	10.70%
2009	11.40%
2010	12.10%
2011	11.60%
2012	13.50%
2013	14.90%
2014	15.00%
2015	17.20%
2016	21.70%

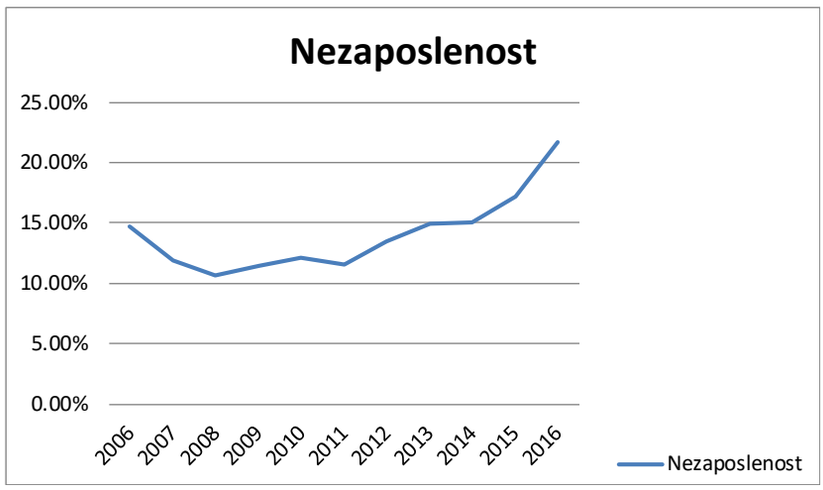

P.S. Podaci Zavoda za zapošljavanje CG

Tranzicija u Crnoj Gori izvedena od strane vladajuće "kaste" u poslednjih 27 godina rezultirala je urušavanjem crnogorske ekonomije, rasprodajom prirodnih i privrednih resursa i nestajanjem srednje klase. Ipak kao najpogubniji rezultat tranzicije je duboko socijalno raslojavanja na mali broj privilegovanih i bogatih i većinu obespravljenih i osiromašenih građana. Radnici, penzioneri, nezaposleni i mladi su gurnuti na margine društva i gotovo da nemaju nikakvog uticaja na donošenje ekonomskih odluka za koje su direktno zainteresovani.

Crna Gora mora biti pravna, solidarna i pravedna država koja će brinuti o svim građanima a ne samo o malom broju privilegovanih.

48. Urediti DJEČIJI DODATAK ZA SVU DJECU. Omogućiti da svako dijete u Crnoj Gori prima dječiji dodatak sa progresijom od 10% za svako sljedeće dijete, uz povećanje naknade za djecu u stanju materijalnih i drugih potreba.
49. PENZIJE i MINIMALNE ZARADE zakonom urediti tako da iznos minimalne redovne penzije i iznos MINIMALNE NETO ZARADE ne može biti manji od 50% prosječne zarade u državi.
50. Reformisati radno zakonodavstvo, uz strožiju kaznenu politiku za poslodavce koji ugrožavaju prava radnika. Obezbijediti uslove da svaki zaposleni ne može raditi više od 40 sati nedjeljno sa jednim obaveznim slobodnim danom tokom nedjelje, naravno uz uvažavanje specifičnosti sezonskih poslova. Moraju se poštovati prava radnika, eventualni izuzeci za prekovremeni rad, noćni rad i rad za vrijeme državnih i vjerskih praznika se mora adekvatno nadoknaditi u skladu sa Zakonom o radu i opštim kolektivnim ugovorom.
51. Formirati FOND ODUZETE IMOVINE STEČENE ORGANIZOVANIM KRIMINALOM I KORUPCIJOM koji treba usmjeriti ka rješavanju socijalnih pitanja. Tu prije svega mislimo na samohrane roditelje, djecu bez roditeljskog staranja do 25 godine života, penzionere i invalide, kao i pomoć u finansiranju ALIMENTACIONOG fonda i FONDA ZA LIJEČENJE TEŠKO OBOLJELE DJECE.

ŽIVOTNA SREDINA

Održivi razvoj ne može biti fraza nego je uslov napretka. Prirodne resurse treba koristiti na principima održivog razvoja i s pažnjom dobrog domaćina, a svijest da nam je to pozajmica od potomaka ugrađivati u zakonske i strateške dokumente.

Crna Gora je prva proklamovana ekološka država na svijetu pa se tako mora i ponašati. Stoga ćemo težiti da CRNA GORA bude jedna od prvih "eco friendly" država na svijetu što bi trebalo da postane naš najveći brend. Da bismo koristili blagodeti od njenih prirodnih ljepota, posebno u turizmu i poljoprivredi, trebalo bi mjerama zaštite (sličnim onim u Skandinavskim zemljama) ali i represivnijim mjerama uticati da životna sredina bude u potpunosti očuvana. Učiniti da Crna Gora bude primjer kako se valorizuju prirodna bogatstva na održiv način i kako industrije (metalska, proizvodnja flaširane vode, celuloze, papira, namjestaja) štite životnu sredinu. Saniranjem svih divljih deponija, sprječavanje otvaranja novih i izgradnjom centara za upravljanje otpadom borićemo se za našu životnu sredinu. Novom urbanističkom politikom, čiji će fokus biti zaštita i strateško planiranje netaknutih lokacija, sačuvaćemo balans između prirodnih i urbanih vrijednosti.

Radićemo na tome da naši gradovi i sela postanu "eco friendly". Kroz ozbiljne strane direktne investicije sa kompanijama koje su poznate po podršci konceptima održivog razvoja i zaštite životne sredine brendiraćemo našu zemlju kao autentičnu zelenu državu.

Svjesni da je pred nama težak put, nudimo pedeset i jednu mjeru vjerujući da su one ono što je neophodno za ozdravljenje naše ekonomije a onda i cjelokupne zemlje.

Zato - SVI NA POSAO!

www.ura.org.me